

TAALZUIVERING.

„En voor onze lezers is het misschien aardig, dat zij eens inzien, voor hoeveel „smakeloosheid MUNTENDAM's taalzuiverende ijver hen behoedt", aldus professor VAN RIJNBEEK in het hoofdartikel van dit *Tijdschrift* van 23 Januari l.l.. Om niet verkeerd begrepen te worden, wil ik beginnen met te verklaren, dat ook ik dezen ijver van MUNTENDAM zeer waardeer, en persoonlijk wel eens reden tot dankbaarheid heb gehad voor een verbetering of opmerking van taalzuiverenden aard. Maar woorden wekken, voorbeelden trekken; en men mag verwachten, dat een opstel, aan taalzuivering gewijd, zelf in dit opzicht onberispelijk zij. Dat nu kan men toch van prof. VAN RIJNBEEK's inleiding niet zeggen. De slotzin bijv. luidt:

„Tevens hebben wij gemeend, door contrast nog krachtiger en doeltreffender „te werken; daarom heeft prof. KLUYVER het stuk in behoorlijk Nederlandsch „vertaald" en heeft eenige taalkundige beschouwingen er aan toegevoegd".

Er valt, dunkt mij, uit een oogpunt van zuiverheid van taal nog wel wat op dezen volzin af te dingen. Laten wij hem eens wat nader bekijken. Allereerst dan is mij niet duidelijk, waarom de schrijver hier spreekt in de volmaakt verleden tijd, „tevens hebben wij gemeend". De heeren meenen het toch zeker nog? In plaats van het woordje „contrast" had een taalzuiveraar wel het woord „tegenstelling" kunnen gebruiken. „Doeltreffend" is een woord, dat zich slecht voor de vergelijkende trap leent. Men treft het doel niet min of meer; men treft het doel, of men schiet er naast. Wat beteekent toch het werkwoord „werken" in den hierboven aangehaalden zin van prof. VAN RIJNBEEK? Het bijwoord „krachtiger" doet vermoeden, dat bedoeld is „inwerken", terwijl het bijwoord „doeltreffender" meer zou wijzen in de richting van „uitwerken". En ten slotte is er in de laatste helft van den volzin een storende fout, waar het woordje „heeft" den tweeden keer moet wegvallen, of opnieuw een onderwerp achter zich moet krijgen.

Ook in de „vertaling" van prof. KLUYVER komen eenige woordschikkingen en zinswendingen voor, die mij niet heel verkieslijk toeschijnen. In plaats van „tot voor korten tijd altijd" ware „voor korten tijd steeds" wel zoo fraai geweest. In „met name heeft hij nooit over zijn buik geklaagd" klinkt dat „met name" ons nog al raar in de ooren. Verder klaagt een patiënt niet over „zwaarte" in het hoofd" maar „over een gevoel van zwaarte in het hoofd". „Uit het bloedonderzoek blijkt niet een aanmerkelijke ontleding van de roode bloedlichaampjes" kan toch niet als voorbeeld van goed Nederlandsch gelden. „Men komt op de onderstelling van een absces" is een zeer gewrongen omschrijving van „men gaat aan een absces denken".

Wat ik maar zeggen wil is dit, dat zoowel de belachelijke overdrijving in de „ziektegeschiedenis" van PINKHOF als de hier en daar minder gelukkige „vertaling" van prof. KLUYVER wel eenigen afbreuk doen aan deze overigens zeer prijzenswaardige poging tot taalzuivering.

Ik weet niet, of het anderen gegaan is zooals mij, maar ik had bij lezing van de beide „proeven" het gevoel, dat die van PINKHOF met al haar „afgrijselijkheden" toch heel wat kernachtiger was dan het „gekuischte" opstel van prof. KLUYVER. Het leek mij, of uit het laatste de geneeskundige pit verdwenen was.

„De puristen zullen door de geleerden allicht worden beschuldigd van vitterij", schrijft prof. KLUYVER, en hij betoogt dan verder, dat opmerkingen over taalzuivering zoo gauw lijken op haarkloverij, al zijn zij het niet. Ik behoef dus geen vrees te hebben, dat mijn opmerkingen van zijn kant als vitterij zullen worden beschouwd.

's-Gravenhage, Januari 1926.

J. B. F. VAN GILS.

 CHARIVARIUS-MEDICUS.

Het vermakelijke spotbeeld, dat PINKHOF van de hedendaagsche schrijfkunst in het *Tijdschrift* van 23 Januari heeft geteekend, zal velen onzer ongetwijfeld een oogenblik hebben vermaakt. Gaarne wenschen wij hem evenveel bijval, als zijn evenknie, wiens naam de titel van dezen brief noemt.

Als VAN RIJNBERK van de omzetting door prof. KLUYVER verklaart, dat deze *behoorlijk* Nederlandsch bevat, dan kunnen wij daarin wel met hem meegaan. Maar zoo de tekst van prof. KLUYVER bedoeld mocht zijn, als een voorbeeld ter navolging, dan zou ik toch in bescheidenheid willen vragen, of zij daarvoor niet wat beneden het ideaal blijft.

Wij zijn het allen vermoedelijk wel er over eens, dat de inhoud van een wetenschappelijk stuk belangrijker is, dan de vorm en dat nooit, ter wille van den laatste, de eerste schade mag lijden. Daarom kan ik mij o.a. niet geheel vereenigen met de vertaling van „*ascendentie*” door „*familie*”, een wel onschuldiger bastaardwoord, maar één, dat de bedoeling niet juist weergeeft. Het goed-Nederlandsche „*voorgeslacht*” doet dit wel. De fraaie zin: „*Zij was zijns erachtens niet voldoende gefundeerd*” is in de vertaling uitgevallen; schoon zij toch wel eenige beteekenis heeft. In deze omgeving past „*zijns erachtens*” slecht, doch is het werkelijk geen Nederlandsch? „*Moelijk te duiden*” is fout, doch het te vertalen door „*lastig*” geeft de bedoeling niet geheel weer.

Hier en daar krijgt men den indruk, dat prof. KLUYVER éven naast de meest juiste uitdrukking blijft, doordat hij, zooals van zelf spreekt, niet volkomen geneeskundig denkt: „*Een geval van een retroperitoneaal absces*”. Mij dunkt, de geneesheer zou zeggen: „*Een geval van retroperitoneale abscesvorming*”. Wij voelen woorden, als absces, gezwel en dergelijke geheel als stoffelijke zelfstandige naamwoorden. Men spreekt niet van „*een geval van een tafel*”, wel van „*een geval van verwaarloozing*”. Doch een wat bondig aangelegd schrijver schreef stellig als titel „*Een retroperitoneaal absces*” en niets meer.

„*Met name*” is minder gelukkig, als er volgt, dat de man nooit over den buik heeft geklaagd. „*In het bijzonder*” lijkt mij juister. „*Lendenstreek*” is te veel; „*lenden*” alléén zegt hetzelfde. *Zijn* huid en *zijn* slijmvliezen *zijn* bleekgeel, *zijn* tong is beslagen; in één regel viermaal hetzelfde woord! „*Ontleding*” van roode bloedlichaampjes is onjuist. Is „*oplossing*” niet beter? „*Roentgenologisch*” is heel bedenkelijk: Een ornitholoog kent vogels, een theoloog tracht God te kennen. Welke *Roentgen* is het, die door den Roentgenoloog wordt bestudeerd? „*Opheldering*”, in denzelfden zin, doet hier in de eerste plaats aan iets concreets denken, namelijk het lichten van het scherm, zoodat het woord dubbelzinnig lijkt.

Alle collega's, die *den zieke* zien zijn het erover eens, dat *het* een kwaadaardig gezwel is. Is de zieke plotseling onzijdig geworden en thans zichzelf niet meer? „*Neuroloog*” is „*zenuwarts*”. Onze taal, die vele woorden zooals bijv. „*hoefsmid*” erkent, kan „*zenuwarts*”, „*oogarts*”, „*huidarts*”, niet verloochenen. „*Punctie van het wervelkanaal*” is minder bepaald, dan „*lumbaalpunctie*”, evenzoo is „*ziekenhuis*” niet zoo beperkt, als „*kliniek*”.

„*Men komt tot de onderstelling van een absces*” lijkt mij ook niet gelukkig uitgedrukt.

„*Verwickelingen*” en „*verrichtkunde*” trof ik tot mijn vreugde niet aan. Naar ik hoop zijn zij aan vroegtijdige ouderdomsverzwakking (haast had ik *senium praecox* geschreven!) te gronde gegaan.

Zie, geachte redactie, in bovenstaande opmerkingen geen gebrek aan waardeering voor uw streven, dat mijn volle sympathie heeft. Steeds gaarne gast, zelden kok, in de gaarkeuken der vakliteratuur, doe ik, wat gasten wel eens vaker doen: mopperen over het eten, terwijl het met smaak verorberd wordt. De commissaris kijkt in het klachtenboek, leest en parafeert: „*Gezien, zal op gelet worden*”.

's-Gravenhage, 27 Januari 1926.

C. M. MOL.

ANTWOORD AAN DE HEEREN VAN GILS EN MOL.

Zooals ik in mijn artikel heb gezegd, wenschte ik de zoogenaamde „vertaling” beschouwd te zien als „eene poging om, met eene zekere vrijheid, hetzelfde beloop in een zuiverder Nederlandsch te verhalen”. Die vrijheid is zeker te groot geweest,

toen ik *familie* heb geschreven in een verband waarin de heer PINKHOF *ascendentie* had gebruikt. Evenzoo zal ik in sommige andere gevallen eene uitdrukking hebben gekozen die men door eene betere zal willen vervangen. Doch onder de geopperde bezwaren zijn er ook waarvan ik de kracht niet duidelijk gevoel, en die ik wel wat ver gezocht vind. Mochten de critici in alle gevallen gelijk hebben, dan mag ik mij misschien troosten met de gedachte, dat zij gebaat worden door het zoeken naar onnauwkeurigheden in de taal van een leek die, als lid eener commissie, de opdracht heeft nu en dan te spreken over wat in de taal der geneeskunde zou kunnen verbeterd worden.

Groningen, 30 Januari 1926.

A. KLUYVER.

ENURESIS.

Met geen der collega's, die meenen, dat enuresis met scheikundige middelen te bestrijden zou zijn, kan ik het eens zijn; levendig bezwaar zou ik gevoelen tegen een „psychische massage”, als door DROOGLEEVER FORTUYN bedoeld; tegenover het nut der al of niet bedekte suggestie van VAN DAAL heeft de ervaring, en theoretische overweging, me zeer sceptisch gemaakt.

Enuresis houd ik voor een psychogene afwijking, gevolg van te diepen slaap, en dien te diepen slaap op zijn beurt voor een uiting van chronische geestelijke overspanning („surménage intellectuel”), zooals die in de kinder- en puberteits-jaren bij voorbeschikten zoo vaak voorkomt. In een deel der gevallen — bij lichter en graad van overspanning — slapen de kinderen loodzwaar den geheelen nacht (meestal vallen zij dan aanstonds in een diepen slaap; dan ontloopt de urine hun reeds in het begin van den nacht), in een ander deel, bij heviger graad van overspanning, liggen zij eerst lang wakker en vallen daarna in een, soms slechts kort durenden, te diepen slaap. In een niet heel groot deel der gevallen komt de diepe slaap op in aansluiting aan masturbatie, die, geregeld gèpleegd, op zich zelf reeds oorzaak, maar veel meer nog gevolg, is van een geestelijke overspanning der kinderen. Door analyse op te sporen psychische conflicten liggen, meen ik, slechts zelden aan de enuresis ten grondslag. In het algemeen, komt mij voor, is enuresis een typische uiting van een psychasthenische konstitutie.

De proef op de som van dit alles is, dat er maar één, in de overgrootte meerderheid der gevallen afdoend, middel tegen is; dat is: de patiënten tot rust te brengen; de daartoe aangewezen methode is een bedbehandeling van eenige weken.

Maar nu is dit duidelijk: het gaat daarbij niet om lichamelijke, doch om geestelijke rust, en dus is het niet voldoende de patiënten enkel in bed te stoppen; het moeilijker, maar strikt noodige daarbij is de rustkuur te leiden; laat de medicus dat aan de moeder over en heeft die er geen kijk op of heeft zij geen tijd beschikbaar, of de huiselijke omstandigheden werken niet mede, dan loopt het op niets uit. Het kind mag noch zich gaan vervelen in bed en ongedurig worden, noch in een roezemoes van „afleiding” komen. Het moet de rust als iets weldadigs ondergaan, al is het misschien ook zonder er zich duidelijk rekenschap van te geven.

Wordt de rustkuur met toewijding en inzicht geleid, dan kan men in de overgrootte meerderheid der gevallen op een goed, behoudens bijzondere omstandigheden, blijvend, resultaat rekenen.

Een jaar of wat geleden heb ik in dit *Tijdschrift* in denzelfden zin over deze dingen geschreven. Ik kom er thans op terug — met nog wat meer recht van spreken dan toen — om voor het geval, dat deze of gene zich dat nog mocht herinneren, te voorkomen, dat hij besloot: als hij zwijgt, stemt hij toe: dat zijn behandeling gefaald heeft. Wat juist niet het geval is geweest.

Utrecht, Januari 1926.

P. BIERENS DE HAAN.
